

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
4 päivänä huhtikuuta 2019¹

Asia C-686/17

**Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV
vastaan
Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Yhteinen markkinajärjestely – Hedelmät ja vihannekset –
Viljeltyt herkkusienet – Kaupan pitämistä koskevat vaatimukset – Alkuperämaan ilmoittaminen –
Alkuperämaan käsite – Maa, jossa sato on korjattu – Asetus N:o 1234/2007 – 113 a artiklan 1 kohta –
Asetus N:o 1308/2013 – 76 artiklan 1 kohta – Tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa
alkuperää koskevat määritelmät – Asetus N:o 2913/92 – 23 artiklan 1 ja 2 kohta – Asetus
N:o 952/2013 – 60 artiklan 1 kohta – Delegoitu asetus N:o 2015/2446 – 31 artiklan b kohta –
Toisessa jäsenvaltiossa suoritettavat tuotantovaiheet – Elintarvikemerkinnot – Kielto käyttää merkintää,
joka on omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan – Direktiivi 2000/13 – 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan
i alakohhta – Asetus N:o 1169/2011 – 7 artiklan 1 kohdan a alakohhta – 1 artiklan 4 kohta –
2 artiklan 3 kohta – Selventävät maininnat

I Johdanto

1. Tässä ennakkoratkaisupyyntössä Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) tuo esiin neljä kysymystä, jotka koskevat useita sellaisten hedelmien ja vihannesten, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreena kuluttajalle, alkuperämaahan liittyviä unionin oikeuden säännöksiä.
2. Ennakkoratkaisupyyntö liittyy Revision-valitukseen, jossa asianosaisina ovat Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV (järjestö, jonka tarkoituksena on sopimattoman kilpailun estäminen, jäljempänä Zentrale) ja Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH (jäljempänä Prime Champ) ja jossa on kyse vaatimuksesta, jolla vaaditaan lopettamaan Saksassa korjattujen viljeltyjen herkkusienten pitäminen kaupan merkinnällä ”Alkuperä: Saksa”.

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

3. Zentrale pitää sitä, että Prime Champ käyttää tätä merkintää lisäämättä siihen minkäänlaisia selvittäviä mainintoja, direktiivin 2000/13² 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja asetuksen N:o 1169/2011³ 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, joiden mukaan elintarviketiedot eivät saa johtaa kuluttajaa harhaan, tarkoitetulla tavalla harhaanjohtavana, kun viljeltyjen herkkusienten merkittäviä tuotanto- ja kasvatusvaiheita suoritetaan muualla kuin Saksassa.

4. Tässä yhteydessä esittämillään ennakkoratkaisukysymyksillä kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä selvittää, voidaanko yritystä edellä mainitun kuluttajien harhaanjohtamista koskevan kiellon perusteella moittia siitä, että se on ilmoittanut elintarvikkeen alkuperämaan ilman näitä selvittäviä mainintoja, kun merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan muissa jäsenvaltioissa ja vaikka kyseisellä yrityksellä ei ole mitään velvollisuutta antaa tällaisia tietoja merkintöjä koskevien unionin oikeuden erityissäännösten perusteella. Mielestäni sitä ei voida moittia tästä.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Maatalouslainsäädäntö

a) Asetus N:o 1234/2007

5. Asetuksen N:o 1234/2007⁴ 113 a artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hedelmä- ja vihannesalan tuotteita, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreena kuluttajalle, voidaan pitää kaupan ainoastaan, jos ne ovat terveitä, puhtaita ja laadultaan kaupakelpoisia ja jos alkuperämaa on ilmoitettu.”

b) Asetus N:o 1308/2013

6. Asetus N:o 1234/2007 korvattiin myöhemmin asetuksella N:o 1308/2013.⁵ Jälkimmäisen asetuksen käsiteltävän asian kannalta merkityksellisiä säännöksiä on sovellettu 1.1.2014 lähtien.⁶ Kyseisen asetuksen 76 artiklan 1 kohdassa toistetaan olennaisin osin asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan sisältö.

2 Myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.3.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EYVL 2000, L 109, s. 29).

3 Elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2011, L 304, s. 18).

4 Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä 22.10.2007 annettu neuvoston asetus (EUVL 2007, L 299, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 14.4.2008 annetulla neuvoston asetuksella N:o 361/2008 (EUVL 2008, L 121, s. 1) (jäljempänä asetus N:o 1234/2007).

5 Maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2013, L 347, s. 671).

6 Ks. asetuksen N:o 1308/2013 232 artiklan 1 kohta.

2. Tullilainsäädäntö

a) Asetus N:o 2913/92

7. Asetuksen (ETY) N:o 2913/92⁷ (jäljempänä yhteisön tullikoodeksi) 23 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tietystä maasta peräisin ovat siellä kokonaan tuotetut tavarat.

2. Jossakin maassa kokonaan tuotetuilla tavaroilla tarkoitetaan:

--

b) siellä korjattuja kasvituotteita;

--”

b) Asetus N:o 952/2013

8. Yhteisön tullikoodeksi on myöhemmin korvattu asetuksella N:o 952/2013⁸ (jäljempänä unionin tullikoodeksi). Sen käsiteltävän asian kannalta merkityksellisiä säännöksiä on sovellettu 1.6.2016 lähtien.⁹

9. Unionin tullikoodeksin 2 luvun otsikko on ”Tavaroiden alkuperä”. Tämän luvun 1 jakson otsikko on ”Muu kuin etuuskohteluun oikeuttava alkuperä”. Tämän jakson soveltamisala määritellään 59 artiklassa, jossa säädetään seuraavaa:

”Jäljempänä 60 ja 61 artiklassa vahvistetaan säännöt tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämiseksi seuraavien soveltamiseksi:

--

c) muut tavaroiden alkuperään liittyvät unionin toimenpiteet.”

10. Unionin tullikoodeksin 60 artiklassa, jonka otsikko on ”Alkuperäaseman saaminen”, toistetaan olennaisin osin yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 1 kohdan sisältö.

c) Delegoitu asetusta 2015/2446

11. Delegoitua asetusta 2015/2446¹⁰ on sovellettu 1.5.2016 lukien.¹¹ Sen 31 artiklan b alakohdassa toistetaan olennaisin osin yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 2 kohdan b alakohdan sisältö.

7 Yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annettu neuvoston asetus (EYVL 1992, L 302, s. 1).

8 Unionin tullikoodeksista 9.10.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2013, L 269, s. 1).

9 Ks. unionin tullikoodeksin 286 artiklan 2 kohta ja 288 artiklan 2 kohta.

10 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä tiettyjä unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta 28.7.2015 annettu komission delegoitu asetus (EUVL 2015, L 343, s. 1).

11 Ks. delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 256 artikla.

3. Kuluttajansuojalainsäädäntö

a) Direktiivi 2000/13

12. Direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa säädetään, että merkinnät ja tavat, joilla ne on tehty, eivät saa olla omiaan johtamaan ostajaa harhaan, erityisesti elintarvikkeen alkuperän osalta.

b) Asetus N:o 1169/2011

13. Direktiivi 2000/13 korvattiin asetuksella N:o 1169/2011, jota on sovellettu 13.12.2014 lähtien.¹²

14. Tämän asetuksen 1 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan rajoittamatta merkintävaatimuksia, joista säädetään tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavissa unionin erityissäännöksissä.”

15. Kyseisen asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa elintarvikkeen alkuperämaalla tarkoitetaan elintarvikkeen alkuperää, sellaisena kuin se on määritelty [yhteisön tullikoodeksin] 23–26 artiklan mukaisesti.”¹³

16. Saman asetuksen 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, jossa toistetaan olennaisin osin direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan sisältö, säädetään seuraavaa:

”Elintarviketiedot eivät saa johtaa harhaan, erityisesti

a) elintarvikkeen erityispiirteiden ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperämaan tai lähtöpaikan, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta; – –”

B Saksan oikeus

17. Vuonna 2013 oli elintarvikkeita, kulutushyödykkeitä ja rehu tuotteita koskevan lain (Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch, jäljempänä LFGB) 11 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen ja toisen virkkeen 1 kohdan tuolloin sovelletun version mukaan kiellettyä pitää kaupan elintarvikkeita ja edistää niiden myyntiä harhaanjohtavalla nimityksellä tai harhaanjohtavilla merkinnöillä tai esillepanolla ja erityisesti käyttää väitteitä, jotka ovat omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan alkuperästä tai lähtöpaikasta. Tällä säännöksellä saatettiin direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohta osaksi kansallista lainsäädäntöä.

18. Voimassa olevan LFGB:n 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa kielletään asetuksen N:o 1169/2011 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua elintarviketiedoista vastuussa olevaa elintarvikealan toimijaa tai tuojaa pitämästä kaupan elintarvikkeita tai edistämästä niiden myyntiä sellaisilla elintarviketiedoilla, jotka eivät vastaa asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä kyseisen artiklan 4 kohdan kanssa, vaatimuksia.

¹² Ks. asetuksen N:o 1169/2011 55 artikla.

¹³ Unionin tullikoodeksin 286 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että viittauksia yhteisön tullikoodeksiin pidetään viittauksina unionin tullikoodeksiin. Asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 3 kohdan viittausta yhteisön tullikoodeksin 23–26 artiklaan on näin ollen 1.5.2016 lähtien pidettävä viittauksena unionin tullikoodeksin 60 artiklaan, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen 2015/2446 31–36 artiklan kanssa, joissa täsmennetään 60 artiklaa.

III Pääasia, ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

19. Prime Champ tuottaa ja pitää kaupan viljeltyjä herkkusieniä merkinnällä ”Alkuperä: Saksa”.

20. Herkkusienten tuotantoprosessi on monivaiheinen. Aluksi raaka-aineet leikataan ja sekoitetaan 7–11 päivän ajaksi kompostointia varten Belgiassa ja Alankomaissa. Toinen tuotantovaihe on 5–6 päivää kestävä kompostin pastörointi ja käsittely Alankomaissa Kolmannessa tuotantovaiheessa sienirihmasto ruiskutetaan 15 päivän ajaksi kompostiin Alankomaissa. Neljännessä vaiheessa itiöemä istutetaan Alankomaissa turve- ja kalkkikerrokseen kasvatusalustalle, jossa sienet kasvavat 10–11 päivän aikana enintään 3 mm:n korkuisiksi. Kasvatusalustat kuljetetaan noin 15 päivän kuluttua Saksaan, jossa Prime Champin yrityksessä korjataan noin 1–5 päivän kuluttua ensimmäinen herkkusienisato ja noin 10–15 päivän kuluttua toinen sato.

21. Zentrale katsoo, että sienten merkinnöissä oleva maininta ”Alkuperä: Saksa”, johon ei ole lisätty muita tietoja, on harhaanjohtava, koska merkittävät tuotanto- ja kasvatusvaiheet ja erityisesti tuotantocykli ennen sadonkorjuuta eivät tapahdu Saksassa, vaan komposti toimitetaan sienineen Saksaan vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.

22. Toimitettuaan Prime Champille lopettamiskehotuksen joulukuussa 2013 Zentrale nosti Landgericht Ulmissa (Ulmin alueellinen alioikeus, Saksa) kanteen, jossa se vaati, että Prime Champ määrätään tiettyjen seuraamusten uhalla lopettamaan viljeltyjen herkkusienten tarjoaminen elinkeinotoiminnassa ja/tai niiden kaupan pitäminen ja/tai niiden myynnin edistäminen merkinnällä ”Alkuperä: Saksa”.

23. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi Zentralen kanteen, minkä vuoksi tämä valitti tuomiosta.

24. Oberlandesgericht Stuttgart (osavaltion ylioikeus, Stuttgart, Saksa) hylkäsi valituksen. Se totesi, että vaikka maininta ”Alkuperä: Saksa” on omiaan johtamaan harhaan, koska kohdeyleisö saattaa päätellä siitä, ettei ainoastaan sadonkorjuu vaan koko tuotantoprosessi olisi tapahtunut Saksassa, unionin oikeus kuitenkin velvoittaa Prime Champin tekemään riidanalaisen alkuperämaamerkinnän. Asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdan mukaan alkuperämaana on kasvituotteiden tapauksessa ilmoitettava maa, jossa sato on korjattu, joten Prime Champia ei voida sopimatonta kilpailua koskevan lainsäädännön perusteella moittia siitä, että se ilmoitti tämän tiedon.

25. Zentrale teki tuomiosta Revision-valituksen Bundesgerichtshofille (liittovaltion ylin tuomioistuin).

26. Viimeksi mainittu tuomioistuin täsmentää, että koska pääasian kantaja vetoaa kieltovaatimuksessaan uusimisvaaraan, Revision-valitus on perusteltu vain, jos riitautettu vastaajan menettely oli lainvastainen sekä silloin, kun riidanalaiset tosiseikat tapahtuivat vuonna 2013, että silloin, kun Revision-valitusvaiheessa annetaan ratkaisu.

27. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Revision-valitus voi menestyä, jos Prime Champin käyttämä alkuperämaamerkintä on ristiriidassa direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa, sellaisena kuin se on pantu täytäntöön vuonna 2013 sovelletun LFGB:n 11 §:n 1 momentin ensimmäisellä virkkeellä ja toisen virkkeen 1 kohdalla, ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, luettuna yhdessä tällä hetkellä voimassa olevan LFGB:n 11 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa, säädetyn harhaanjohtamiskiellon kanssa, riippumatta siitä, että se on maatalouden yhteistä markkinajärjestelyä koskevien sääntöjen eli asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdan nojalla

pakollinen.¹⁴

28. Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof päätti 21.9.2017 tekemällään välipäätöksellä, joka saapui unionin tuomioistuimeen 7.12.2017, lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- 1) Onko määritettäessä [asetuksen N:o 1234/2007] 113 a artiklan 1 kohdassa ja [asetuksen N:o 1308/2013] 76 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua alkuperämaan käsitettä otettava huomioon käsitteiden määritelmät, jotka sisältyvät [yhteisön] tullikoodeksin 23 artiklaan ja sitä seuraaviin artikloihin ja unionin tullikoodeksin 60 artiklaan?
- 2) Onko viljellyillä herkkusienillä, joiden sato korjataan kotimaassa, [yhteisön tullikoodeksin] 23 artiklassa ja [unionin tullikoodeksin] 60 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kotimainen alkuperä, jos merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan Euroopan unionin muissa jäsenvaltioissa ja viljeltyt herkkusienet tuodaan vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta kotimaahan?
- 3) Onko [direktiivin 2000/13] 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan ja [asetuksen N:o 1169/2011] 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan harhaanjohtamiskieltoa sovellettava [asetuksen N:o 1234/2007] 113 a artiklan 1 kohdassa ja [asetuksen N:o 1308/2013] 76 artiklan 1 kohdassa edellytettynä alkuperämerkintään?
- 4) Voidaanko [asetuksen 1234/2007] 113 a artiklan 1 kohdassa ja [asetuksen N:o 1308/2013] 76 artiklan 1 kohdassa edellytettynä alkuperämerkintään lisätä selventäviä mainintoja, jotta [direktiivin 2000/13] 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa sekä [asetuksen N:o 1169/2011] 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletty harhaanjohtaminen estettäisiin?”

29. Unionin tuomioistuimelle ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia Zentrale, Prime Champ, Saksan, Ranskan ja Italian hallitukset sekä Euroopan komissio. Ranskan ja Italian hallituksia lukuun ottamatta samat osapuolet osallistuivat myös 23.1.2019 pidettyyn istuntoon.

IV Arviointi

A Alustavat huomautukset

30. Kansallinen tuomioistuin pyytää neljällä ennakkoratkaisukysymyksellään unionin tuomioistuinta selventämään sellaisten hedelmien ja vihannesten alkuperämaasta, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreina kuluttajille, kolmella eri oikeudenalalla eli maatalous-, tulli- ja kuluttajansuojalainsäädännössä annettujen unionin oikeussääntöjen välistä suhdetta.

31. Nämä unionin oikeussäännöt ovat ensinnäkin asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohta ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohta, joissa edellytetään alkuperämaamerkintää hedelmien ja vihannesten kaupan pitämiseksi, toiseksi yhteisön tullikoodeksin 23–26 artikla ja unionin tullikoodeksin 60 artikla, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31–36 artiklan kanssa, joihin

¹⁴ Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että jos Prime Champ on rikkonut näitä säännöksiä, se on syyllistynyt sopimattoman kilpailun estämisestä annetussa laissa (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, jäljempänä UWG), tarkemmin sanottuna sekä vuonna 2013 sovelletun UWG:n 3 §:ssä ja 4 §:n 11 kohdassa että voimassa olevan UWG:n 3 a §:ssä, tarkoitettuun sopimattomaan kaupalliseen menettelyyn. Näiden säännösten mukaan sopimattomaan menettelyyn syyllistyy erityisesti henkilö, joka menettelee sellaisen lainsäädännön vastaisesti, jolla on myös tarkoitus säännellä markkinakäyttäytymistä markkinatoimijoiden edun mukaisesti. UWG:llä saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY (EUVL 2005, L 149, s. 22).

sisältyvät tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevat määritelmät, ja kolmanneksi direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohta ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohta, joiden mukaan kuluttajaa ei saa johtaa harhaan alkuperämaan osalta.

32. Ensimmäisessä ja toisessa ennakkoratkaisukysymyksessään kansallinen tuomioistuin tiedustele maatalouslainsäädännössä hedelmien ja vihannesten kaupan pitämiseksi edellytetyn alkuperämaamerkinnän ja tullikoodekseissa¹⁵ annettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien välistä suhdetta lähinnä sen ratkaisemiseksi, onko Prime Champin nyt käsiteltävässä asiassa ilmoitettava viljeltyjen herkkusienten alkuperämaaksi Saksa (osa B).

33. Vaikka oletettaisiin, että näin on, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kolmannella ja neljännellä kysymyksellään selvittää, onko Prime Champin käyttämä alkuperämaamerkintä, johon ei ole lisätty selventäviä mainintoja, kuitenkin kuluttajansuojalainsäädännössä säädetyn harhaanjohtamiskiellon vastainen, koska viljeltyjen herkkusienten merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan toisissa jäsenvaltioissa (osa C).¹⁶

34. Koska Revision-valitus on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan perusteltu vain, jos Prime Champin moitittu menettely oli unionin oikeuden mukaan lainvastainen sekä silloin, kun tosiseikat tapahtuivat vuonna 2013, että silloin, kun Revision-valitusvaiheessa annetaan ratkaisu,¹⁷ ennakkoratkaisukysymykset on tutkittava sekä vuonna 2013 sovellettujen että nyt voimassa olevien säädösten perusteella.

B Maatalouslainsäädännössä tarkoitetun alkuperämaan käsitteen ja tullikoodekseissa annettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien välinen suhde (ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys)

35. Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä annetuissa asetuksissa N:o 1234/2007 ja N:o 1308/2013 vahvistetaan maataloustuotteiden kaupan pitämistä koskevat vaatimukset. Hedelmä- ja vihannesalan tuotteista, jotka on tarkoitettu myytäväksi tuoreena kuluttajille, asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa säädetään, että näitä tuotteita voidaan pitää kaupan ainoastaan, jos alkuperämaa on ilmoitettu.

36. Asetuksissa N:o 1234/2007 ja N:o 1308/2013 ei ole niissä tarkoitetun alkuperämaan määritelmää. Tällaista määritelmää ei sisälly myöskään täytäntöönpanoasetukseen N:o 543/2011.¹⁸

37. Ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessään kansallinen tuomioistuin tiedustele, onko asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun hedelmien ja vihannesten alkuperämaan määrittelemiseksi viitattava tullikoodekseissa annettuihin tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskeviin määritelmiin (1 jakso). Toisella ennakkoratkaisukysymyksellään se haluaa tarvittaessa selvittää, onko viljeltyjen herkkusienten alkuperämaa maa, jossa sato on korjattu, kun merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan muissa jäsenvaltioissa (2 jakso).

¹⁵ Yhteisön tullikoodeksi ja unionin tullikoodeksi, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen 2015/2446 kanssa.

¹⁶ Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 27 kohta.

¹⁷ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 26 kohta.

¹⁸ Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä hedelmä- ja vihannesalan sekä hedelmä- ja vihannesjalostealan osalta 7.6.2011 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EUVL 2011, L 157, s. 1), jota on sovellettu 22.6.2011 lähtien.

1. Tullikoodekseissa annettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien soveltaminen maatalouslainsäädännössä tarkoitetun alkuperämaan käsitteen määrittämisessä (ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys)

38. Ensinnäkin on huomautettava unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi sitä on tulkittava siten, että otetaan huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa se on.¹⁹

39. Tästä seuraa, että asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa mainittua alkuperämaan käsitettä on tulkittava näiden säännösten ja niiden asetusten merkityksen ja tarkoituksen mukaan, joiden osa se on. Kuten Zentrale huomauttaa, niissä ei viitata tullikoodeksiin alkuperämaan käsitteen yhteydessä.

40. On kuitenkin todettava, että tullikoodeksiin sisältyy tällainen viittaus.

41. Unionin tullikoodeksin 59 artiklan c alakohdassa nimittäin säädetään, että sen 60 artiklassa vahvistettuja sääntöjä tavaroiden muun kuin etuuskohteluun oikeuttavan alkuperän määrittämiseksi sovelletaan muihin tavaroiden alkuperään liittyviin unionin toimenpiteisiin.

42. Katson komission tapaan, että asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaa on pidettävä tällaisena toimenpiteenä. Huomautan tältä osin, että 76 artiklan 1 kohta on tavaroiden alkuperää koskeva unionin oikeuden säännös, mikä on ainoa unionin tullikoodeksin 59 artiklan c alakohdassa kyseisen säännöksen soveltamiselle asetettu edellytys.

43. Tätä näkemystä tukee se, että asetuksen N:o 1169/2011, jolla pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso elintarviketietojen osalta,²⁰ 2 artiklan 3 kohdassa viitataan, siltä osin kuin on kyse tässä asetuksessa tarkoitetun tavaroiden alkuperämaan ilmoittamisesta, tullikoodekseissa annettuihin tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskeviin määritelmiin. Mainitun asetuksen johdanto-osan 33 perustelukappaleesta ilmenee, että tämä unionin lainsäätäjän viittaus on perusteltu sen vuoksi, että kyseiset määritelmät ovat ”hyvin elintarvikealan toimijoiden ja viranomaisten tiedossa”.

44. Kuten Prime Champ, Ranskan hallitus ja komissio huomauttavat, se, että unionin lainsäätäjä päätti viitata näihin tullikoodekseista ilmeneviin määritelmiin asetuksessa N:o 1169/2011, jolla on tarkoitus suojella kuluttajia, on selvä osoitus siitä, että tämä viittaus pätee myös asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaan ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaan, joilla on samanlainen kuluttajien suojelutavoite.²¹

¹⁹ Ks. esim. tuomio 17.10.1995, Leifer ym. (C-83/94, EU:C:1995:329, 22 kohta); tuomio 7.6.2005, VEMW ym. (C-17/03, EU:C:2005:362, 41 kohta) ja tuomio 15.4.2010, Fundación Gala-Salvador Dalí ja VEGAP (C-518/08, EU:C:2010:191, 25 kohta).

²⁰ Ks. asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 1 kohta.

²¹ Tämä ilmenee asetuksen N:o 1234/2007 johdanto-osan 49 perustelukappaleesta, jonka mukaan maataloustuotteiden kaupan pitämistä koskevien vaatimusten soveltaminen tuottajien, kauppiaiden ja kuluttajien edun mukaisesti voi parantaa tuotannon ja kaupan pitämisen taloudellisia edellytyksiä sekä tuotteiden laatua. Asetuksen N:o 1308/2013 johdanto-osan 64 perustelukappaleeseen sisältyy vastaava toteamus, ja 65 perustelukappaleessa lisätään, että ala- tai tuotekohtaiset kaupan pitämisen vaatimukset on aiheellista säilyttää kuluttajien odotusten ottamiseksi huomioon sekä maataloustuotteiden tuotantoon ja kaupan pitämiseen liittyvien taloudellisten edellytysten ja maataloustuotteiden laadun parantamiseksi.

45. Yhteisön tullikoodeksista on todettava, ettei siihen sisälly unionin tullikoodeksin 59 artiklan c alakohtaa vastaavaa säännöstä. Mielestäni siihen kuitenkin sisältyy kyseistä säännöstä vastaava periaate. Unionin tullikoodeksin 59 artiklan c alakohdan valmistelutöistä nimittäin ilmenee, että tällä säännöksellä pyritään *täsmentämään*, että myös säännöt, jotka koskevat muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää, kuuluvat muihin tavaroiden alkuperään liittyviin unionin toimenpiteisiin, mikä mielestäni osoittaa, että tällainen periaate sisältyi myös yhteisön tullikoodeksiin.²²

46. Edellä esitetyn perusteella on siten hylättävä Zentralen väite, jonka mukaan se, että asetuksissa N:o 1234/2007 ja N:o 1308/2013 ei viitata tullikoodeksiin siltä osin kuin on kyse alkuperämaan käsitteestä, estää soveltamasta kyseisissä koodekseissa vahvistettuja määritelmiä.

47. Näin ollen ehdotan Prime Champin, Ranskan ja Italian hallitusten²³ ja komission tapaan, että unionin tuomioistuimien vastaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että näissä säännöksissä tarkoitetun alkuperämaan käsitteen määrittelemiseksi on viitattava tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskeviin määritelmiin, joista säädetään yhteisön tullikoodeksin 23–26 artiklassa ja unionin tullikoodeksin 60 artiklassa, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31–36 artiklan kanssa.

2. Tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttava alkuperää koskevien määritelmien, joista säädetään tullikoodekseissa, soveltaminen viljeltyjen herkkusienten maatalouslainsäädännössä tarkoitetun alkuperämaan määrittämiseksi (toinen ennakkoratkaisukysymys)

48. Katson Prime Champin, Ranska ja Italian hallitusten ja komission tapaan, että tullikoodekseissa säädettyjen, tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien perusteella viljeltyjen herkkusienten alkuperämaa on maa, jossa sato on korjattu, vaikka merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan muissa jäsenvaltioissa ja viljellyt herkkusienet tuodaan korjuualueelle vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.

49. Ensinnäkin on lähdettävä siitä, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset viljellyt herkkusienet sisältyvät maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa käytettyyn käsitteeseen ”vihannekset”.²⁴

50. Lisäksi ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ehdottamastani vastauksesta seuraa, että näissä säännöksissä tarkoitettu alkuperämaa on määritettävä tullikoodekseissa annettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien mukaisesti.

51. Tältä osin yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 1 kohdassa ja unionin tullikoodeksin 60 artiklan 1 kohdassa säädetään, että tietyistä maasta tai tietyltä alueelta peräisin olevina tavaroina pidetään kyseisessä maassa tai kyseisellä alueella kokonaan tuotettuja tavaroita. Yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 2 kohdan a–j alakohtaan ja delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31 artiklan a–j alakohtaan sisältyy luettelo tavaroista, joita on pidettävä yhdessä maassa kokonaan tuotettuina.

²² Ks. tältä osin ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (EY) yhteisön tullikoodeksista (uudistettu tullikoodeksi), 30.11.2005, s. 10 (KOM(2005) 608 lopullinen).

²³ Huomautan, että Saksan hallitus vastasi ainoastaan kolmanteen ja neljanteen ennakkoratkaisukysymykseen.

²⁴ Maataloustuotteiden yhteisessä markkinajärjestelyssä asetuksen N:o 1234/2007 1 artiklan i alakohdan ja asetuksen N:o 1308/2013 1 artiklan 2 kohdan i alakohdan soveltamisalaan nimittäin sisältyvät kyseisten asetusten liitteessä I olevassa IX osassa nimenomaisesti määritellyt hedelmä- ja vihannesalan tuotteet. Kyseisissä liitteissä olevassa yhdistetyn nimikkeistön nimikkeeseen ex 0709 luokiteltavien hedelmä- ja vihannesalan tuotteiden kuvauksessa mainitaan ”Muut tuoreet tai jäädytetyt kasvikset”. Yhdistetyn nimikkeistön liitteessä I olevan 7 luvun nimikkeessä 0709 51 mainitaan ”herkkusienet”.

52. Kasvituotteiden osalta yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 2 kohdan b alakohdasta ilmenee, että tällaiset tuotteet on kokonaan tuotettu maassa, jossa ne on korjattu. Sama säännös sisältyy delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31 artiklan b alakohtaan. Toisin sanoen näistä säännöksistä ilmenee, että kasvituotteiden katsotaan olevan peräisin siitä maasta, jossa ne on korjattu.

53. Tässä yhteydessä komissio ja Saksan hallitus korostavat, että pääasia on poikkeuksellinen, koska useimmissa tapauksissa maa, jossa tuoreet hedelmät ja vihannekset korjataan, on luonnostaan myös maa, jossa kaikki sadonkorjuuta edeltävät tuotantovaiheet tapahtuvat.²⁵

54. Komissio totesi istunnossa, että viljeltyjen herkkusienten ”rajat ylittävä” tuotanto on uutta. Vaikuttaa siltä, että komissio ei ollut varautunut sääntelemään tätä tuotantotapaa vuonna 2015, kun delegoitu asetus N:o 2015/2446 laadittiin. Kun komissiolta tiedusteltiin istunnossa, mistä syystä kyseistä tuotantotapaa koskevia sääntöjä ei ole edelleenkään vahvistettu, se selitti, että tähän tuotantoprosessiin ei ole vielä perehdytty riittävän perusteellisesti lainsäädäntötasolla. Prime Champ selitti samassa istunnossa, että se on käyttänyt tätä tuotantotapaa vuodesta 2012 ja ettei se suinkaan ole ainoa, sillä myös eräiden muiden yritysten tuotanto perustuu tähän menetelmään.

55. Mielestäni näiden seikkojen perusteella ei kuitenkaan voida poiketa yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31 artiklan b alakohdan sanamuodosta, josta ilmenee selvästi, että kasvituotteiden alkuperämaa määräytyy yksinomaan sen mukaan, missä sato on korjattu. Kuten komissio selittää, näiden säännösten perusteella on lähdettävä siitä, ettei unionin lainsäätäjät anna mitään merkitystä sille, että korjuuta edeltäviä tuotantovaiheita on tapahtunut yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa.

56. Näin ollen on hylättävä Zentralen väite, jonka mukaan yhteisön tullikoodeksin 23 ja 24 artiklan ja unionin tullikoodeksin vastaavien säännösten systematiikasta seuraa, että näihin tullikoodeksiin sisältyvien tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien soveltaminen edellyttää sitä, että tavara on *kokonaan* tuotettu yhdessä maassa.

57. Siltä osin kuin on kyse erityisesti yhteisön tullikoodeksin 24 artiklasta ja unionin tullikoodeksin 60 artiklaan, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 32 artiklan kanssa, sisältyvästä vastaavasta säännöksestä, on todettava, että ne eivät voi johtaa päinvastaiseen tulokseen. Sellaisten tavaroiden, joiden tuotanto tapahtuu useissa maissa tai useilla alueilla, alkuperäsääntöjä ei nimittäin sovelleta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin tuoreisiin vihanneksiin.²⁶

58. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa toiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että asetuksen N:o 1234/2007 23 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan b alakohtaa ja unionin tullikoodeksin 60 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31 artiklan b alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että viljeltyjen herkkusienten alkuperämaa on kyseisissä säännöksissä tarkoitettu maa, jossa sato on korjattu, vaikka merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan unionin muissa jäsenvaltioissa ja viljelyt herkkusienet tuodaan korjuualueelle vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.

25 Saksan hallitus selitti, että sen tuotantoasiantuntijoiden mukaan hedelmä- tai vihannesviljelmän kuljettaminen on harvoin mahdollista ja kannattavaa, kuten on pääasiassa, joten rajat ylittävä tuotanto on yleensä mahdotonta tai joka tapauksessa kannattamatonta. Saksan hallitus totesi, että viljeltyjä herkkusieniä, joiden kuljetus on helppoa, lukuun ottamatta tätä tuotantotapaa ei voitaisi ajatella minkään muun tuotteen kuin endiivien viljelyyn. Komissio mainitsi istunnossa vesiviljelyn ja yrttien viljelyn, joita se pitää vastaavina tilanteina. Komissio nimittäin selitti, että nämä tuotteet voidaan myydä kuluttajille kasvualustoihin, joten mitään korjuuta ei tosiasiallisesti tapahdu ennen myyntiä.

26 Hedelmistä ja vihanneksista on erityisesti todettava, että delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 32 artiklasta, luettuna yhdessä saman asetuksen liitteessä 22-01 olevan 20 ryhmän kanssa, johon mainitun asetuksen 32 artiklassa viitataan, ilmenee, että kyseiset tuotteet kuuluvat näiden säännösten soveltamisalaan, jos kyseessä on kasvituotteiden sekoitus, esimerkiksi hedelmämehu. Vaikka yhteisön tullikoodeksissa ei ole vastaavaa säännöstä, päinvastaisen viittauksen puuttuessa sen 24 artiklaa on mielestäni tulkittava samalla tavoin.

C Kuluttajansuojalainsäädännössä asetetun harhaanjohtamiskiellon ja maatalouslainsäädännössä edellytetyn alkuperämaamerkinnän välinen suhde (kolmas ja neljäs ennakkoratkaisukysymys)

1. Alustavat huomautukset

59. Muistutan, että kolmannessa ja neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessään kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, onko alkuperämaamerkintä, jota Prime Champ käyttää ilman selventäviä mainintoja tuotantopaikasta, vastoin direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohtaa ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, joiden mukaan kuluttajaa ei saa johtaa harhaan.

60. Tältä osin ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kansallisen tuomioistuimen pohtivan ensinnäkin sitä, onko maatalouslainsäädännössä edellytettyä alkuperämaamerkintää pidettävä erityissäännöksenä (lex specialis) harhaanjohtamiskielloa koskevaan säännökseen nähden, jolloin jälkimmäistä ei sovellettaisi alkuperämaan määrittämiseksi (kolmas ennakkoratkaisukysymys). Siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin vastaa tähän kysymyksen siten, että maatalouslainsäädännössä edellytettyä alkuperämaamerkintää sovelletaan rinnakkain harhaanjohtamiskiellon kanssa, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, *voidaanko* lisätä selventäviä mainintoja, jotta edellä mainituissa säännöksissä tarkoitettu kuluttajan harhaanjohtaminen estettäisiin (neljäs ennakkoratkaisukysymys).²⁷

61. Mielestäni jälkimmäinen kysymys ei kuitenkaan näin muotoiltuna ole ratkaiseva sen määrittämisessä, onko Prime Champin käyttämä alkuperämaamerkintä, johon ei ole lisätty selventäviä mainintoja, kuluttajan harhaanjohtamista koskevan kiellon vastainen. Näin varmasti olisi, jos hedelmien ja vihannesten alkuperämaasta säädetäisiin tyhjentävästi maatalouslainsäädännössä.²⁸ Mielestäni tilanne ei kuitenkaan ole tällainen.

62. Maatalouslainsäädännössä ei nimittäin missään kohden estetä yrityksiä lisäämästä alkuperämaamerkintään selventäviä mainintoja, kunhan ne eivät sellaisenaan johda kuluttajaa harhaan. Tästä on muistutettava, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklan 1 kohdassa taatun sananvapauden perusoikeuden, joka suojaa myös kaupallista viestintää, käyttämistä voidaan perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan rajoittaa ainoastaan lailla.

63. Edellä esitetyn perusteella neljäs ennakkoratkaisukysymys on ymmärrettävä siten, että kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, onko tällaisten selventävien mainintojen *pois jättäminen* direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla harhaanjohtavaa.²⁹

²⁷ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa esimerkiksi mainintaan muissa jäsenvaltioissa tapahtuneista tuotantovaiheista.

²⁸ Käsiteltävässä asiassa tästä seuraisi, että Prime Champin käyttämä alkuperämaamerkintä, johon ei ole lisätty muita mainintoja, on kuluttajien harhaanjohtamista koskevan kiellon kannalta lainmukainen, koska Prime Champ ei joka tapauksessa voisi lisätä siihen selventäviä mainintoja.

²⁹ Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välillä SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (ks. esim. tuomio 29.11.2018, baumgarten sports & more, C-548/17, EU:C:2018:970, 22 kohta).

64. Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus, jonka avulla se voi ratkaista siinä vireillä olevan asian, unionin tuomioistuimen on mielestäni riittävää vastata ainoastaan neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen. Vaikka nimittäin asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdasta ja direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdasta sovellettaisiin, mielestäni selventävien mainintojen jättäminen pois pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta alkuperämaamerkinnästä ei missään tapauksessa ole näissä säännöksissä tarkoitettulla tavalla harhaanjohtavaa, kuten jäljempänä selitän.³⁰

65. Näin ollen selitän jäljempänä ainoastaan lyhyesti syyt, joiden perusteella epäilen vahvasti, voidaanko näitä säännöksiä soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen (2 jakso), minkä jälkeen vastaan neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen (3 jakso).

2. Asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan sovellettavuus

66. Katson ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tapaan, että kysymykseen siitä, onko maatalouslainsäädännössä edellytettyä alkuperämaamerkintää pidettävä harhaanjohtamiskieltoon nähden erityissäännöksenä (lex specialis), on vastattava asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohdan perusteella. Tässä artiklassa, jossa määritetään kyseisen asetuksen soveltamisala, nimittäin säädetään, että tätä asetusta ”sovelletaan rajoittamatta merkintävaatimuksia, joista säädetään tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavissa unionin erityissäännöksissä”.³¹

67. Kun otetaan huomioon N:o 1169/2011 johdanto-osan kahdeksas perustelukappale, jossa todetaan, että ”yleisiä merkintävaatimuksia täydentävät useat säännökset, joita sovelletaan – – tiettyihin elintarvikkeiden ryhmiin – –”, kyseisen asetuksen 1 artiklan 4 kohta on nähdäkseni tulkittava siten, että sitä sovelletaan lähtökohtaisesti rinnakkain tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavien erityissäännösten kanssa.

68. Tähän lähtökohtaan on kuitenkin tehtävä tiettyjä rajoituksia.

69. Tältä osin komissio lähinnä väitti istunnossa, että asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohdan sanamuodon, tarkoituksen ja asiayhteyden mukaisen tulkinnan mukaan ilmauksella ”rajoittamatta” on ymmärrettävä tarkoitettavan sitä, että asetusta N:o 1169/2011 sovelletaan rinnakkain tiettyihin elintarvikkeisiin sovellettavien erityissäännösten kanssa edellyttäen, että ne eivät ole *ristiriidassa*

30 Korostan, että pääasiassa kyseessä oleva Revision-valitus voi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan olla perusteltu vain, jos Prime Champin moitittu menettely oli lainvastainen sekä direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan että asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla. Tästä syystä unionin tuomioistuimen neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen pelkästään asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan kannalta antama vastaus riittää lähtökohtaisesti antamaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle hyödyllisen vastauksen, jonka perusteella se voi ratkaista siinä vireillä olevan asian.

31 Huomautan, että asetuksen N:o 1308/13 73 artiklan sisältyy myös kaupan pitämisen vaatimuksia koskeva sääntö. Siinä säädetään tarkemmin sanoen, että kaupan pitämistä koskevia sääntöjä sovelletaan ”sanotun kuitenkaan rajoittamatta maataloustuotteisiin sovellettavien muiden säännösten – – soveltamista – –”. Koska asetusta N:o 1169/2011 sovelletaan ainoastaan siinä säädetyiltä osin, asetuksen N:o 1308/13 73 artiklalla ei kuitenkaan ole merkitystä määritettäessä, voidaanko asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdasta soveltaa.

asetuksen N:o 1169/2011 säännösten kanssa. Ymmärrän komission väitteen siten, että tällaisesta ristiriidasta on kyse vain silloin, kun erityissäännösten soveltaminen *estää* asetuksen N:o 1169/2011 rinnakkaisen soveltamisen. Käsiteltävässä asiassa komissio katsoo, että tällaista ristiriitaa ei ole, koska mainintaa ”Alkuperä: Saksa” voidaan käyttää ja siihen voidaan lisätä muita mainintoja.³²

70. Toisin kuin komissio huomautuksissaan väittää, mielestäni on olemassa vakuuttavia syitä, jotka tukevat näkemystä, jonka mukaan asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohta ei koske pelkästään tilanteita, joissa on kyse varsinaisesta *ristiriidasta* komission esittämällä tavalla.

71. Se, että asetusta N:o 1169/2011 sovelletaan merkintöjä koskevia erityissäännöksiä rajoittamatta, tarkoittaa nimittäin sitä, että tämä asetusta ei voi olla esteenä tällaisten erityissäännösten soveltamiselle. Näin ollen asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohta mielestäni mielestäni ilmentää perusolemuksestaan *lex specialis* -periaatetta.

72. Tämän periaatteen nojalla myös asetuksen N:o 1169/2011 rinnakkainen soveltaminen on mielestäni poissuljettua, koska se merkitsisi sitä, että merkintöjä koskeva erityissäännös menettäisi tehokkaan vaikutuksensa.

73. Nähdäkseni näin kävisi, jos asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdasta sovellettaisiin pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen. Asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohta on nimittäin asetuksen N:o 1169/2011³³ 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu merkintöjä koskeva erityissäännös, ja kuten jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 3 jaksossa ja erityisesti 82 ja 83 kohdassa esitän, lainsäätäjällä on mielestäni asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdassa selvästi määrittänyt, että hedelmien ja vihannesten alkuperämaa on maa, jossa sato on korjattu.

74. Jos kuitenkin asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdasta olisi sovellettava siten, että asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohdan nojalla tehty alkuperämaamerkintä voisi olla ensiksi mainitussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla harhaanjohtavaa, asetuksen N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohta menettäisi tämä johdosta mielestäni tehokkaan vaikutuksensa.

75. Direktiivistä 2000/13 on todettava, ettei siitä löydy vastinetta asetuksen N:o 1169/2011 1 artiklan 4 kohdalle. Katson kuitenkin, että kyseisessä artiklassa säädettyä periaatetta vastaava periaate pätee myös direktiiviin 2000/13. Mikään asetuksen N:o 1169/2011 valmistelutöissä ei nimittäin viittaa siihen, että sillä oli tarkoitus muuttaa direktiiviä tältä osin, joten kyseisen asetuksen 1 artiklan 4 kohta on ymmärrettävä siten, että siinä kodifoidaan *lex specialis* -periaate, jota sovelletaan direktiivin 2000/13 nojalla. Toisin sanoen asetuksen N:o 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdasta voidaan asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdan kannalta mielestäni esittää samankaltaisia näkemyksiä kuin ne, jotka edellä tuotiin esiin asetuksesta N:o 1169/2011.

32 Näin ollen vaikuttaa siltä, että komissio itse asiassa vetoaa samanlaiseen tulkintaan kuin se, joka on tehty direktiivin 2005/29 3 artiklan 4 kohdasta, jossa säädetään, että ”jos tämän direktiivin säännökset ovat ristiriidassa sopimattomien kaupallisten menettelyjen yksittäisiä näkökohtia säätelevien muiden [unionin] sääntöjen kanssa, jälkimmäisillä on etusija ja niitä sovelletaan kyseisiin yksittäisiin näkökohtiin”. Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut, että direktiivin 2005/29 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna kaltaisesta ristiriidasta on kyse ainoastaan silloin, kun erityissäännöksillä säännellään kuluttajille tavarasta annettavia tietoja tyhjentävästi niin, ettei mitään muita tietoja voida lisätä. (Ks. tuomio 25.7.2018, Dyson, C-632/16, EU:C:2018:599, 34–36 kohta ja tuomio 13.9.2018, Wind Tre ja Vodafone Italia, C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710, 60 ja 61 kohta). Tältä kannalta on huomautettava, että koska hedelmien ja vihannesten alkuperämaasta ei säädetty tyhjentävästi maatalouslainsäädännössä, käsiteltävässä asiassa ei ole kysymys direktiivin 2005/29 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn harhaanjohtavien mainitsematta jättämisen kiellon, kuten direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa ja asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyn kiellon, soveltamisesta.

33 Asetuksessa N:o 1169/2011 nimittäin vahvistetaan yleiset ja horisontaaliset, kaikkia elintarvikkeita koskevat säännökset, kun taas erityiset ja vertikaaliset säännökset, jotka koskevat vain tiettyjä elintarvikkeita, annetaan kyseisiä tuotteita koskevista säädöksissä, ks. vastaavasti asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappale. Tämän asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleesta ilmenee, että hedelmä- ja vihannesalan tuotteiden kaupan pitämisen vaatimukset ovat tällaisia erityissäännöksiä.

3. Asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan soveltaminen

76. Asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan elintarviketiedot eivät saa johtaa harhaan alkuperämaan osalta.

77. Totean ensinnäkin, että tämä kielto kattaa harhaanjohtavat mainitsematta jättämiset. Kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan ilmauksella ”elintarviketiedot” tarkoitetaan nimittäin ”tietoja, jotka koskevat elintarviketta ja jotka asetetaan loppukuluttajan saataville etiketillä, muulla mukana seuraavalla materiaalilla tai millä tahansa muulla keinolla, mukaan lukien modernin teknologian välineet ja sanallinen viestintä”. Vaikka tämä määritelmä ei muodollisesti koske mainitsematta jättämisistä, on lähdettävä siitä, että se kattaa ne siltä osin kuin ne ovat omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan alkuperämaan osalta.³⁴

78. Lisäksi asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kuluttajan ”harhaan johtamisen” käsitteestä on huomautettava, että kyseiseen säännökseen ei sisälly sen määritelmää. Kuten direktiivin 2005/29 7 artiklan 1 kohdassa esitetystä harhaanjohtavien mainitsematta jättämisten määritelmästä, myös mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ”harhaanjohtamisen” käsite on kuitenkin mielestäni ymmärrettävä siten, että se kattaa olennaiset tiedot, joita keskivertokuluttaja asiayhteyden mukaan tarvitsee perustellun kaupallisen ratkaisun tekemiseksi, ja että se saa tai todennäköisesti saa hänet tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt.

79. Vaikka asetukseen N:o 1169/2011 ei sisälly tällaista määritelmää, on todettava, että ainoastaan sellaisten olennaisten tietojen mainitsematta jättämiset, joita keskivertokuluttaja tarvitsee, voivat jo luonteensa puolesta johtaa kuluttajaa harhaan. Kuten jo edellä tämän ratkaisuehdotuksen alaviitteessä 34 selitin, asetuksella N:o 1169/2011 sitä paitsi pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso, aivan kuten direktiivillä 2005/29.

80. Lopuksi on todettava, että asetuksen N:o 1169/2011 2 artiklan 3 kohdassa säädetään, että kyseisessä asetuksessa elintarvikkeen alkuperämaalla tarkoitetaan tavaroiden alkuperää, sellaisena kuin se on määritelty tullikoodekseissa säädettyjen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien mukaisesti.

81. Mielestäni käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaista selventävien mainintojen poisjättämistä tullikoodekseissa vahvistettujen määritelmien mukaisesti tehdyn alkuperämaamerkinnän osalta ei voida pitää keskivertokuluttajan kannalta olennaisina tietoina, jotka voivat johtaa harhaan asetuksessa N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla alkuperämaan osalta.

82. Unionin lainsäätäjä nimittäin määritteli elintarvikkeen asetuksessa N:o 1169/2011 tarkoitettua alkuperämaan selvästi ja täsmällisesti viittaamalla tämän asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tullikoodeksiin.³⁵ Kasvituotteiden osalta unionin lainsäätäjä vahvisti nimenomaisesti, että näiden tuotteiden alkuperämaa on maa, jossa ne on korjattu. Tällä valinnallaan unionin lainsäätäjä valitsi samalla olla *antamatta* merkitystä sille, että tällaisten tuotteiden tuotanto voi lähtökohtaisesti tapahtua eri maissa. Tältä osin on muistutettava, että unionin lainsäätäjä on viljeltyjen herkkusienten ”rajat ylittävään” tuotantotapaan tutustuttuaankin pitänyt voimassa tämän säännön.

34 Ks. vastaavasti asetuksen N:o 1169/2011 26 artiklan 2 kohdan a alakohta, jonka mukaan alkuperämaan ilmoittaminen on pakollista, jos sen ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen alkuperämaasta. Direktiivin 2005/29 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun harhaanjohtavien kaupallisten menettelyjen käsitteeseen sitä paitsi sisältyvät harhaanjohtavat mainitsematta jättämiset. Muistutan, että asetuksen N:o 1169/2011 tapaan tämänkin direktiivin tarkoituksena on varmistaa kuluttajansuojan korkea taso elintarviketietojen osalta.

35 Korostan, että tämä määritelmä otettiin käyttöön asetuksella N:o 1169/2011, koska sen puuttuminen direktiivistä 2000/13 johti epävarmuuteen ja aiheutti epäselvyyttä sekä kuluttajille ja teollisuudelle että jäsenvaltioille (ks. Impact assessment report on general food labelling issues, SEC(2008) 92, s. 21, joka oli oheisasiakirja ehdotukseen asetukseksi N:o 1169/2011).

83. Näin ollen on katsottava, että asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdasta ja 2 artiklan 3 kohdasta ja tullikoodekseissa vahvistetuista tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevista määritelmistä yhdessä luettuina seuraa, että tällaisia tietoja ei voida pitää olennaisina keskivertokuluttajan kannalta.³⁶

84. Tätä päätelmää tukee myös se, että komissio ei ole antanut alkuperämaan ilmoittamisesta muita säännöksiä kuin ne, jotka koskevat tuoretta, jäädytettyä tai jäädytettyä sianlihaa, lampaan- tai vuohenlihaa ja siipikarjan lihaa. Tarkemmin sanottuna täytäntöönpanoasetuksella N:o 1337/2013³⁷ annettiin tällaisia sääntöjä, koska tullikoodekseissa vahvistettuja tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevia määritelmiä soveltamalla ei pystytty tarjoamaan kuluttajille riittävästi tietoa näiden lihojen alkuperästä, kun otetaan huomioon tilanteet, joissa liha on saatu eläimistä, jotka ovat syntyneet ja jotka on kasvatettu ja teurastettu eri maissa.³⁸

85. Vaikka ymmärrän hyvin Zentralen väitteen, jonka mukaan kuluttajille on ilmoitettava, kun tuotteen merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan toisissa maissa, edellä esitetyn perusteella on kuitenkin todettava, ettei unionin lainsäätaja katsonut, että tällaiset tiedot ovat olennaisia ja siten omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan alkuperämaan osalta asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

86. Tästä syystä on hylättävä komission väite, jonka mukaan kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on ratkaista, johtaako pääasiassa kyseessä olevan kaltainen alkuperämaamerkintä kuluttajaa yksittäistapauksessa konkreettisesti harhaan. Tällainen näkemys on nimittäin omiaan loukkaamaan edellä mainittua unionin lainsäätäjän valinnanvapautta.

87. Direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdasta on todettava, että edellä esitetyt päätelmät pätevät myös siihen. Tästä on huomautettava, että vaikka direktiiviin 2000/13 ei sisälly kyseisessä direktiivissä tarkoitettua alkuperämaan määritelmää,³⁹ tämä seikka ei voi johtaa päinvastaiseen tulokseen, koska tällainen määritelmä on silti annettu asetuksen N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä yhteisön tullikoodeksin 23 artiklan 2 kohdan b alakohdan kanssa. Tästä seuraa, että myöskään tullikoodekseissa vahvistettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien mukaisesti tehty merkintä ei ole direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitetulla tavalla harhaanjohtava.

88. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vasta neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen, että asetuksen N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja direktiivin 2000/13 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, ettei se, että kuluttajalle ei esitetä tullikoodekseissa annettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien mukaisesti tehdyn alkuperämaamerkinnän osalta selventäviä mainintoja, merkitse näissä säännöksissä tarkoitettua harhaanjohtamista.

36 Ks. vastaavasti tuomio 25.7.2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, 42–44 kohta).

37 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 soveltamissäännöistä tuoreen, jäädytetyn tai jäädytetyn sianlihan, lampaan- tai vuohenlihan ja siipikarjan lihan alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittamisen osalta 13.12.2013 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EUVL 2013, L 335, s. 19).

38 Ks. asetuksen N:o 1337/2013 johdanto-osan kolmas perustelukappale.

39 Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 36.

V Ratkaisuehdotus

89. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Bundesgerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä 22.10.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 113 a artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetun alkuperämaan käsitteen määrittelemiseksi on viitattava tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskeviin määritelmiin, joista säädetään yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 23–26 artiklassa.

Maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 76 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetun alkuperämaan käsitteen määrittelemiseksi on viitattava tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskeviin määritelmiin, jotka vahvistetaan unionin tullikoodeksista 9.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 60 artiklassa, luettuna yhdessä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä tiettyjä unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta 28.7.2015 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 2015/2446 31–36 artiklan kanssa.

- 2) Asetuksen N:o 2913/92 23 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan b alakohtaa ja asetuksen N:o 952/2013 60 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31 artiklan b alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että viljeltyjen herkkusienten alkuperämaa on maa, jossa sato korjataan, vaikka merkittäviä tuotantovaiheita suoritetaan Euroopan unionin muissa jäsenvaltioissa ja viljeltyt herkkusienet tuodaan korjuualueelle vasta aikaisintaan kolme päivää ennen ensimmäistä sadonkorjuuta.

- 3) Elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, ettei se, että kuluttajalle ei esitetä asetuksen N:o 2913/92 23–26 artiklassa ja asetuksen N:o 952/2013 60 artiklassa, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen N:o 2015/2446 31–36 artiklan kanssa, annettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien mukaisesti tehdyn alkuperämaamerkinnän osalta selventäviä mainintoja, merkitse kyseisessä säännöksessä tarkoitettua harhaanjohtamista.

Myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.3.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, ettei se, että kuluttajalle ei esitetä asetuksen N:o 2913/92 23–26 artiklassa vahvistettujen tavaroiden muuta kuin etuuskohteluun oikeuttavaa alkuperää koskevien määritelmien mukaisesti tehdyn alkuperämaamerkinnän osalta selventäviä mainintoja, merkitse tässä säännöksessä tarkoitettua harhaanjohtamista.